

אין בין המודר פרק רביעי נדרים

(א) [לקמן מו.], (ב) [ש"ק קה:]
[לקמן מו.], (ג) [ע"ז, א]
(ד) [ש"ק ע"ז, ב]

תוספות

המודר הנאה מחבירו לפני שביעית שדהו. לא ירד לתוך שדהו. דדריסת הנגל אסורה ואינו אוכל אפילו מן הטעות חוץ לשדה דאינו נריך לירד ולאולס: ובשביעית. פי' אם הדיר בשביעית לא ירד לתוך שדהו ליקח מן הטעו' (אבל) אם יצטק לירד ולאכול אסור. ונגמ' פריך אמאי אסור לירד בו לנורך אכילה הא רחמנא אפקיה לשדה לבל דבר אכילה: נדר מבנו מאכל לפני שביעית יורד לתוך שדהו. דלית מודר אלף מנדי' מניחא לירד מאכל ואינו אוכל מן הפירות: ובשביעית יורד ואוכל. דהפקר הוא וקשה ללעיל (דף ג.) מביעית ליה אם מפסק ומייל בצרעא חי הוא הנחה המניחה לירד מאכל ור"ל בשביעית אף השדה הפקר לנורך אכילה דהיי מסיק גמ' ולאריך מני דמנשי שנה ושהה צממדה הכא לא שייך צממדה מאכל דאי שהה אין כפך כלום: רב ושמואל אמרי בשביעית אינו אוכל מן הנוטות: ואף על פי שהיה שביעית דכין דלמיר אלו אסורין עליו אפי' נאכה שמנס לא שהפקרם ונאכה אסור בשביעית אף שהיה ס"ד בלחא אמר נכסי אלו והגיע שביעית אסור ללחיל מן הטעות דלמיר אסור דבר שצריכה אף שישא מרשותו ומתני' דקמתי ובשביעית אוכל צנועות מניי צהדירי בשביעית עמשה: רבי יוחנן ור"ש בן לקיש [אמר] נכסי עריך אינו יורד לתוך שדהו ב' הניע שביעית אוכל [לח] דאין אדם אסור בן הזבות: והפקר הן ולא אסור אלף כי אימיהו לדיהי אכל אי יצטקו [לח] דאין אדם אסור צקומות לכשיא מרשותו והי' היכא דלמיר נכסי אלו הניע שביעית מותר שנוטות ופריך אסן כן דלח אסר רבי יוחנן כלל לכשיא מרשותו אמאי לא אשמועינן למילתא חלו אלף אית ליה אדם אסור ועוד תנן דלמיר אסור לכשיא מרשותו: בות יירשנו. דקשי' כח צרשותו אסורה ותו לא: בחיי' ובמותו לא יירשנו. אלמא אסור אחריו לאחר מותו שיא מרשותו ומני לה לעולם לא תפשוט מיר דהיא לא יירשנו. אלו עלך שיאסור לאחר שישא מרשותו דשאי הכא שפי' צהדירי שיאסור לאחר מותו:

מתני' המודר הנאה מחבירו לפני שביעית שנכנסה שביעית: אין יורד לתוך שדהו. דלכול מפירות שביעית דאסור צדריסת הרגל: ואין אוכל מן הנוטות. מאותן פירות הנוטין חוץ לשדה שיכול ליקח מהן ואינו נריך ליקנם בתוך השדה ואע"ג דהן שביעית לא יאכל מהן כדלמרינן צגמירא אדם מרשותו והאי נמי כיון דלפני שביעית הדירו חבירו כי אתי נמי שביעית אסור בהן: **ובשביעית**. אכל אם הדירו שביעית לא יורד לתוך שדהו: **אכל הוא מן הנוטות**. הואיל ולא היו צרשותו השתא כי מדיר ליה. וצגמירא מפרש אמאי אינו יורד ואמאי אוכל הא ארעא נמי דהפקר היא: **נדר הימנו מאכל לפני שביעית**. אכל לא נדר הימנו הנאה לבי מטי שביעית יורד ואינו אוכל דהא לא הדירו אלא מן מאכל אכל אינו אוכל כדפרישית לעיל דלמיר אסור דבר שצריכה אפי' לאחר שיא מרשותו: **ובשביעית**. הדירו שביעית: **יורד ואוכל**. דעכשיו יא מרשותו. ואית דמפרש המודר הנאה מחבירו לפני שביעית לא ירד לתוך שדהו לפני שביעית ולא יאכל מן הנוטות כיון שהדירו ובשביעית כלומר אם הגיעה שביעית לא ירד לתוך שדהו כו' ולשנא קמא עיקר: **גמ'** דאמרי סרוייהו **נכסי אלו עריך**. כלומר כל נכסי עריך ואת"פ שהגיע שביעית ושל הפקר הן: **ואם שביעית נדר**. דהשתא לאו צרשותו הוא ולא מני מדיר לה מנייהו אורכל מן הנוטות: **ר' יוחנן ור"ל דאמרי** הגיע שביעית אין יורד אכל אוכל

מן הנוטות: **אדם אסור דבר שצריכה אפילו לכשיא מרשותו**. דכיון דבשעה שאסר הוין צרשותיה אפילו לבי הגיע שביעית נפקן מרשותיה אפילו הכי אסורין עליו: **ר' יוחנן ור"ל סברי אין אדם כו' ומשום הכי כי הגיע שביעית דנפקא מרשותיה אוכל הוא מן הנוטות: וספירא**. דבהאי טעמא פליגי: **ומי איכא למ"ד אין אדם אסור כו' ור' יוחנן ור"ל הכי סבירא להו: (א) אסן**. דמשום האי טעמא פליגי דאמרי דאוכל הוא בשביעית: **ליפלא צנכסין אלו**. אפי' היכא דלמיר נכסי אלו עריך ולימרו ר' יוחנן ור"ל דאוכל בשביעית משום הטעם (ב) דלמיר אין אדם אסור דבר שצריכה לכשיא מרשותו כ"ש היכא דלמיר נכסי דמשמע כל זמן שהן צרשותו אלא מדלח פליגי צנכסין אלו אלא צנכסי ש"מ דלית להו האי סברא. ועוד היכי מני אמר לעולם דאין אדם אסור דבר שצריכה לכשיא מרשותו והתנן דאסור: **האומר לבנו קונם שאהה נהנה לי**. כלומר שאי אהה נהנה לי מכל נכסי: **מה יירשנו**. שלח אסר עליו אלא כל זמן שהנכסים שלו לפיכך יירשנו אסן

מתני' לא ירד לתוך שדהו. של מדיר. דמודר אסור אפי' צדריסת הרגל כדמתן לעיל (דף ג. ב.): ואינו אוכל מן הנוטות. מן הפירות הנוטות על הדרך סמוך לשדה: **ובשביעית לא ירד לתוך שדהו**. ואי שביעית נדר לא ירד כו'. וצגמירא מפרש לה: **גמ'** ואף על גב שהגיע שביעית. דקצברי רב ושמואל דלע"ג דכולהו פירי דהפקר איון אפילו הכי כיון שצעה שהדירו היו שלו חייל אסורא אפי' שביעית שיא מרשותו. ומתני' מרי דיני קמתי רישא אשמעין דכיון שהדירו לפני שביעית חייל נדריה אפילו כי מטא שביעית וסיפא אשמעין דלמיר שביעית נדר נהי דלא חייל נדריה לגבי פירי דהפקר ניבהו לגבי ארעא מיהא חייל וכדמפרש צגמירא טעמא לקמן: **ור' יוחנן ור"ל דאמרי סרוייהו וכו' אכל אוכל מן הנוטות**. ולא ממסר צהו משום נדרא דמקמי שביעית: **לימא צהא קמיפליגי דרז ושמואל סברי אדם אסור וכו' ור' יוחנן ור"ל סברי אין אדם אסור וכו'**. נראה לי דהכי פירוש' דשעמא דקא סלקא דעמין השתא דרז ושמואל ורבי יוחנן ור"ל כוליהו אפירושא דמתניתין קיימי. רב ושמואל מפרשי לה כדפרישית. ור' יוחנן ור"ל מפרשי לה דחדא קמתי וכולה כשהדירו לפני שביעית וקאמר דנדר זה שני דינין יש לו דלפני שביעית חייל נדרא לגמרי שאינו יורד ואינו אוכל אכל כשהגיע שביעית הותר מקלחתי דהיי דאינו יורד בתוך שדהו דארעא אכתי צרשותי קיימא כדפריש' טעמא לקמן אפי"ה פירי שרו דהא שביעית נפקי מרשותיה ואע"פ שהדירו צעה שהיה צרשותו דהיינו לפני שביעית סברי ר' יוחנן ור"ל דאין אדם אסור דבר שצריכה לכשיא מרשותו ונהי דרישא לא אשמעין מידי דפשיטא דלפני שביעית אינו יורד ואינו אוכל סבירא להו דנקט רישא משום סיפא לאשמעין דלע"פ שהדירו לפני שביעית שהיו פירות צרשותו אין אסורו חל לאחר שיא מרשותו דהיינו שביעית. ומש"ה הוה סליק אדעתיה דר' יוחנן ור"ל סברי דאין אדם אסור דבר שצריכה לכשיא מרשותו אפילו היכא דלמיר נכסי אלו עריך ולימרו ר' יוחנן ור"ל דאוכל בשביעית משום הטעם הכי אע"ג דר' יוחנן ור"ל לא איירו אלא צנכסי משום דבשלמא אי אמרינן דרבי יוחנן ור"ל אמרי הכי צנכסין אלו איכא למיר נדרא רישא משום סיפא וכדפרישית ואע"ג דלמיר ר' יוחנן ור"ל נכסי לאו דוקא דלמיר נכסי בלחוד אלא אצנכסין אלו דלמיר רב ושמואל קיימי דצנכסין אלו דינו כנכסי וכמו שנפרש לפנינו דאם איתא דר' יוחנן ור"ל דוקא צנכסי קא אמרי א"כ מה אשמעין תנא דמתניתין רישא ודאי לא צריכא לאשמעין דלפני שביעית חייל נדרא לגמרי וכי

תימא משום סיפא נקט לה לאשמעין דכיון דמעיקרא אמר נכסי כשהגיע שביעית הותר מקלחתי של נדר זה דהיינו לענין אכילה הא נמי לא צריכא לאשמעין דפשיטא דבלשון נכסי לא משמע אלא צעוד שהיו צרשותו דגדולה מו שנינו צפירקא דלקמן (דף מו.) ומיימין לה בצמקין שצממתינן [ע"ז] האומר לחבירו קונם לציחק שאני נכנס שדך שאני לוקח מת או שמכרו לאחר מותר וכיון דלפילו גבי נודר דליכא לספוקי דמני אסור אנפשיה נכסי חבירו אפילו לאחר שיא מרשותו אמרינן דכי אמר ציחק לא משמע אלא צעוד שהוא שלו כ"ש לגבי מדיר דליכא לספוקי אי מני אסיר לבתר שיא מרשותו דפשיטא מילתא דבלשון נכסי אינו אסור דודאי כי אמר נודר ציחק או נכסין וכי אמר מדיר ציחק או נכסי לשונות שוין הן הלכך אם איתא דר' יוחנן ור"ל דוקא צנכסי אמרי דאין אדם אסור תנא דמתני' לא אשמועינן מידי לא צרישא ולא בקיפא. וכ"ת כולה לאשמועינן דינא דבשביעית אינו יורד לתוך שדהו נקט לה דלא תימא דארעא נמי רחמנא אפקריה וקמ"ל דליתא משום טעמא דלמיר לקמן לא מצית אמרת הכין דלמאי שויה צנכסין אי האי דינא צעי למתני לעולא דלמיר לקמן [ע"ז] צעומדין אילנות על הגבולין הי"ל למתנייה גבי דיני ממונות א"נ בשביעית ואפי' לר"ש צן אלקים דלמיר [ע"ז] גזרה שמה ישהה צעמדה לא ניחא דכולה מני לה משום האי דינא דליתני שביעית גרידא אלא ודאי ר' יוחנן ור"ל אפילו צנכסין אלו ס"ל דאין אדם אסור. ואמאי להו השתא מתניתין שפיר דתנא רישא משום סיפא לאשמועינן דלפילו הדירו צלשון צנכסין אלו אין נדרו חל לאחר שיא מרשותו דלא תימא דכי היכי דלמיר גבי נודר דכי אמר לבית זה שאני נכנס מת או מכרו לאחר אסור דמתסר עליה אפילו לאחר שיא מרשותו הכי נמי כי הדירו חבירו ור"ל נכסין אלו דליחול אסורא אפי' לאחר שיא מרשותו מדיר דליתא דה"מ צנודר עמנו דמני אסר אנפשיה נכסי חבירו אפילו לאחר שיא מרשותו הוה להו נכסי חבירו אכל מדיר לא דלאחר שיא מרשותו הוה להו נכסי חבירו וכן אמר אסור נכסי חבירו על חבירו ואמאי מתניתין שפיר. ומקשינן דאי איתא דר' יוחנן ור"ל סברי דאין אדם אסור הוה להו לאפילו גבי דהיא היכא דלמיר נכסי ודאי אדם אסור: **אם מה יירשנו**. דלאו מדידה מתהני אלא מירושמיה דזכי ליה רחמנא: (א) **אם מה לא יירשנו**. לאו דוקא לא יירשנו דנכסי ודאי

כט א מיי פ"ו מהל' מדיס הלכה יג:
ג ב מיי שם הלכה טו:
נא ג מיי שם פ"ה הל' ו
סמג לאון רמב
טוש"ע יו"ד סימן רעז
סעף ז וסימן רכג סעף
ג:

הגהות הב"ח

(א) במשנה אכל אוכל הוא מן הטעות כלי' ומינת הנוטות נמחק: (ב) גמ' רב ושמואל דלמיר סרוייהו נכסי עלך כלי' וזות מ"ס ומינת אלו נמחק וכן צ"ש: (ג) שם דא"כ פליגי: (ד) רש"י ד"ה דא"כ דמשום: (ה) ד"ה לפלגי וכו' דאמרינן אין אדם אסור וכ"ש היכא וכו' היכי מצא אמרי דלעולם אין אדם:

פירוש הרא"ש

מתני' ובשביעית. שביעית שביעית לא ירד בתוך שדהו אף על גב דרחמנא אפקרי' ונגמ' מפרש: אבל אוכל מן הנוטות. דהפקר הן: גמ' ליבא ברא קא מיפליגי. רב ושמואל: נכסי אלו. לאו דוקא והי"ג אסן אמר נכסי דכלל עין אדם אסור דבר שצריכה אפילו לכשיא מרשותו הלכך הא דקמתי צממתינן ובשביעית אוכל (אף) מן הטעות איירי אף שהדירו לפני שביעית: א"כ לפלגי צנכסין אלו. דלמיר אין אדם אסור כו': דתנן האומר לבנו כו'. משנה היא צגמירא קמח: בחיי' ובמותו לא יירשנו. אלמא אדם אסור נכסיו לאחר מותו אפי"ה שיא מרשותו:

